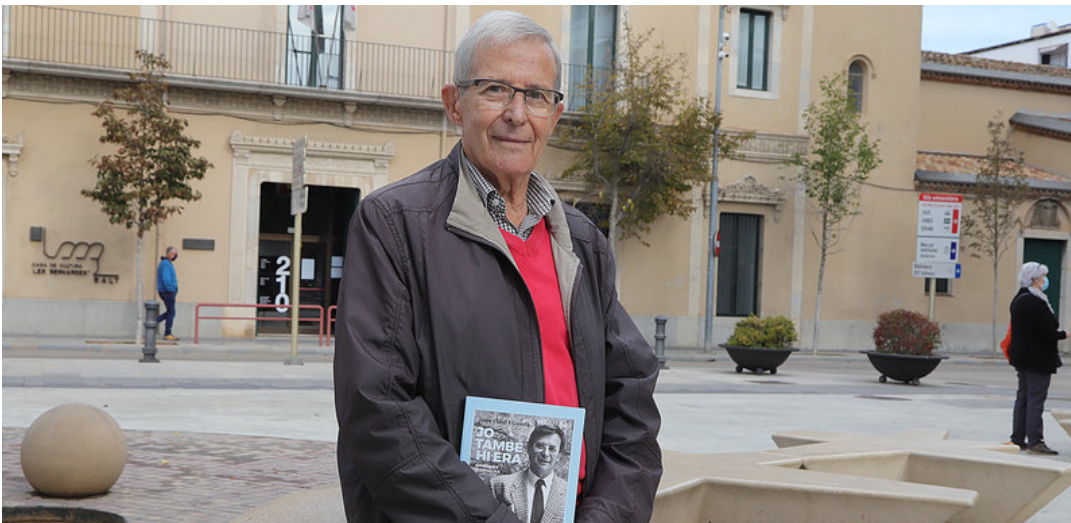

JOAN VIDAL I GAYOLÀ PRIMER CONSELLER DE GOVERNACIÓ

“La transició ha resultat molt diferent de com havíem pensat”

Joan Vidal i Gayolà, amb el seu llibre de memòries, dijous passat davant de la Casa de Cultura de les Bernardes de Salt **MANEL LLADÓ.**

ÒSCAR PALAU - SALT

Joan Vidal i Gayolà (Anglès, 1943) va tenir un paper molt notable en la transició i els primers anys de la democràcia. Finalment ho explica a *Jo també hi era*, d'Editorial Gavarres.

On vol reivindicar que era, vostè?

Més que reivindicar, vull evitar que s'o-blidi que, no només jo, sinó un conjunt de gent en els moments finals del franquisme i començament de la democràcia, ens vam comprometre amb el país i vam tirar endavant un seguit d'iniciatives que m'ha agradat poder explicar.

Per què ara el llibre?

El nacionalisme era la màxima expressió en aquell moment, però després s'ha vist que no ha aconseguit el que pretenia

Les coses han canviat amb els anys, però els nuclis durs dels partits al principi consideraven que els de comarques no en sabien prou

Primer, perquè volia que hi hagués una perspectiva històrica suficient, i en segon lloc, perquè ara tenia més temps per fer-ho i m'hi podia dedicar. Podia haver-ho fet abans segurament, sempre havia pensat que estaria bé, però tenia molta feina i per fer bé una cosa d'aquest tipus has de remenar molts papers. Tinc un arxiu documental molt important, i la feina és tornar-ho a ordenar, preparar-ho tot, assegurar-te que no dius coses que no són... i tot això comporta tenir temps.

Al llibre omet documents, com la seva carta de dimissió, o detalls de reunions.

M'ha semblat que no valia la pena entrar en aquest detall. Han passat anys, i em sembla que retreure segons quines coses tampoc no és edificant ni de res. Dono a entendre el que la gent vulgui entendre, però m'ha semblat que no he d'aprofundir més. Sempre he cregut que s'ha de tenir certa elegància en aquestes coses i mirar de no causar problemes a ningú.

Per cert, això és tot el contrari del que ha fet Puigdemont en els seus llibres, on ho exposa tot tal com raja...

Pel que he vist ell devia tenir gravat dia a dia què passava, i jo no tinc les coses amb tant detall. També el podria fer en part perquè d'apunts no en feia però he conservat força les agendes de quan era conseller; però mai he pensat fer-ho així, hauria estat molt feixuc. M'ha semblat millor donar-li una redacció més àgil.

La seva generació política va pactar la transició. Què pensa quan avui es parla tant de "règim del 78"? Hi està d'acord?

Vist ara, efectivament, hem de considerar que la transició política portada a través dels anys pels partits espanyols ha resultat molt diferent de com havíem pensat que seria en el moment que la vàrem acceptar. També cal tenir en compte que per judicar les coses s'han d'haver viscut; ara és molt fàcil per a les generacions joves a distància judicar el que es va fer en la transició, però per entendre-ho bé s'hi havia de ser. I en aquell moment difícilment es podia fer més. Cal pensar que de l'intent de tirar endavant una transició política com aquella en va resultar un cop d'estat al cap de menys d'un any, que els militars estaven enormement tensos i disposats a posar fi a tot. La situació no era gens fàcil, i que els hereus del franquisme reconeguessin el Partit Comunista i la figura de Santiago Carrillo, i que fins i tot La Pasionaria arribés a ser diputada al Congrés en un règim nascut a partir del franquisme ja demostra que la voluntat era d'anar endavant, almenys en el sentit democràtic. La situació era molt delicada; el canvi, molt profund, i aleshores va semblar que era la millor solució, tot i que després s'ha demostrat, estirant el fil, que els partits espanyols es van confabular perquè no ho fos ben

bé. Ens van engegar la Loapa de seguida per calmar l'ambient després de l'intent de cop, que va ser pràcticament anul·lada pel TC, però del poc que en va quedar encara en patim les conseqüències. I a més els partits espanyols amb el temps han anat posant cada vegada més traves, perfilant la legislació per fer impossibles segons quines coses. I ara ens trobem on ens trobem.

Paradoxalment, vostè va posar les bases del que avui en diríem estructures d'estat, com el cos de bombers o els Mossos.

Amb reserves, però en aquell moment a nivell de responsables polítics espanyols i catalans hi havia més confiança en moltes coses. Per exemple en el tema dels Mossos d'Esquadra va ser relativament fàcil aconseguir la transferència. Eren una unitat militar dependent de l'exèrcit, els comandaments i tots els membres del cos eren militars, però cedits al Ministeri de l'Interior a través del president de la Diputació de Barcelona, que va demanar tenir una força de seguretat per al Palau i la residència del president, i va proposar que es tornessin a posar en marxa.

I diu que la transferència va ser fàcil.

Relativament. Hi va ajudar molt que els bascos també estaven començant a crear la seva policia autonòmica. El seu Estatut va dir que seria a través dels Miñones y Migueletes que hi havia a les diputacions forals, i que en tot cas quan estigués tot constituït es podrien reunificar en una de sola, però hi havia el perill que volguessin fer-ho sense tenir-los en compte. De fet, van començar a crear la seva pròpia policia immediatament després d'aprovar-se l'Estatut, contractant una colla d'instructors britànics perquè formessin un cos policial molt preparat, sense consentiment del govern espanyol, cosa que li va causar una gran inquietud. Dedueixo que si ens transferia els Mossos i començàvem a treballar per fer la policia catalana a partir d'ells, això li donava força per continuar pressionant els bascos que es deixessin estar d'altres històries. Nosaltres hauríem pogut deixar els Mossos a la Diputació, i crear la policia autonòmica perfectament al marge, perquè l'Estatut no ho deia. De fet hi ha gent que ho preferia, perquè considerava que eren una reminiscència folklòrica i s'havia de fer una policia moderna, però vam decidir fer-ho a través d'ells perquè lligava amb la tradició històrica i a més ja teníem un nucli inicial que permetia tirar endavant, i per aquí no tindríem tantes dificultats amb el govern espanyol.

La nit del 23-F era a Palau. Van tenir por?

Ens va agafar una mica de sorpresa, tot i que d'indicis n'hi havia, hi havia hagut abans un intent de cop amb el mateix Tejero i en Sáenz de Ynestrillas implicats, i altra gent d'aquest calibre, que no va tenir èxit, però ja es veia com anava. A més, la tensió a les casernes era evident. Al llibre explico que

vaig tenir una entrevista amb dos membres de la Unió Militar Democràtica en un sopar a Girona, a casa de Lluís Pla, que es venien a oferir per defensar la Generalitat per si hi havia un cop d'estat, però no vaig acabar d'entendre prou bé i amb prou realisme el que em venien a explicar, que era la possibilitat d'un cop d'estat al cap d'uns dies.

I vostè era el responsable de la seguretat de Palau!

Sí, i aleshores es va produir aquest fet tan solidari, que tots els polítics que tenien pes específic al país es van anar concentrant a Palau per donar suport a la Generalitat, sense tenir en compte que l'edifici és de difícil defensa, perquè no té cap possibilitat d'escapatòria per enlloc. I que, com ja va passar l'octubre del 34, si acordones el Palau, hi tens tota la gent detinguda. No ens havíem adonat de la transcendència de tot això, va ser a partir d'aleshores que vam començar a pensar que calia fer coses per evitar que si es produïa un altre aixecament militar el govern quedés completament presoner.

Doncs el 2017 una opció real va ser fer-se fort a Palau després de la DUI...

Hauria estat absurd, fer-se fort dins de la Generalitat vol dir aguantar i lliurar-se. Després de passar el que va passar, ho comentàvem amb el president Pujol i ho va tenir molt clar: "Si venen els militars obriu la porta, em detindran però la nostra vida no correrà perill. Ara, si venen extremistes, tanqueu-la i defenseu-la com sigui, no hi ha cap altra solució."

Els militars no eren extremistes?

Sí, però d'una altra manera; ens haurien detingut, confinat no sé on, empresonat, i haurien intentat muntar un simulacre de judici, però estàvem convençuts que la vida de les persones no hauria perillat. De tota manera abans no havíem previst res d'això: vam intentar mantenir el Palau tancat i ordenar als Mossos que estiguessin armats i previnguts, convençuts que almenys els oficials que manaven ens eren absolutament contraris, i per tant amb certa inquietud. Per fortuna no va passar res però podia haver passat.

Explica en el llibre com al final el president Pujol va poder parlar amb el rei, que el va tranquil·litzar...

Primer va voler parlar amb el capità general, i no s'hi posava. Això era un mal senyal perquè havia dit que l'exèrcit havia d'anar sempre unit, i estàvem esperant què decidiria l'exèrcit i quin paper hi tindria el rei, era tot una incògnita enorme. Finalment el cap de la casa reial s'hi va posar i va dir al president que el rei estava treballant en la situació... I no li va dir 'tranquil, Jordi, tranquil', li va dir que ja estaven al cas i que tot aniria bé.

Al llibre parla d'altres conxorxes que va veure... El franquisme ha arribat a marxar mai de les estructures de l'Estat?

Pel que sabem ara, ha continuat en les estructures de l'Estat, però en aquell moment hi era encara molt evident, perquè el canvi s'acabava de produir. Tingueu en compte que el president del govern havia estat secretari del Movimiento, Martín Villa n'havia estat ministre i al rei el va posar Franco! Per tant, a les estructures polítiques de l'Estat hi continuaven molt presents els franquistes, no d'una forma pública però sí de pressió política claríssima. Vivíem una situació de traspàs molt difícil, que ara costa d'imaginar.

El president Pujol el va fer cessar a mitja legislatura. No li va explicar per què?

La veritat és que no, potser no vaig acabar de complir amb les expectatives que ell tenia sobre la meva actuació, però ho descarto perquè no soc capaç d'entendre què vaig fer que no li hagués pogut agradar. Hi havia gent que havia sospirat per ocupar la meva plaça abans, que en l'estructura de partit estava més integrada en el nucli dur que jo, i em van substituir.

Vostè no es va definir mai ni amb la 'guàrdia pretoriana' de Pujol ni amb Roca... La neutralitat no estava ben vista?

Jo volia mantenir-me neutral, ja era clara i evident la meva fidelitat al president i al seu programa de govern, i no em va semblar que hagués de fer cap gest més, i pel cantó de Roca em vaig mantenir neutral perquè no volia crear problemes i que semblés que jugava a un doble joc. Em va perjudicar la neutralitat política.

Potser algú de comarques ho tenia més difícil que algú de Barcelona...

En el moment inicial els nuclis durs dels partits eren a Barcelona, i eren molt emparentats, fins i tot familiarment o per relacions anteriors, i això feia molt difícil penetrar-hi. En aquell moment sí que la gent que venia de fora –que només era jo i va tardar molt a haver-hi ningú més–, ho tenia difícil per situar-se. Les coses han canviat força amb els anys, però llavors consideraven que els de comarques no en sabien prou, i tot això ens perjudicava. Per dir-ho de manera ridícula, hi havia el convenciment que el coeficient intel·lectual de la gent de comarques era inferior al de la gent de Barcelona... En aquell moment passava, i Girona era molt lluny, Lleida imagina't...

Al llibre explica diverses 'males jugades' que li va fer Pujol, però se n'acaba desfent en elogis... Com s'entén això?

La seva figura política i la seva obra de govern són importantíssimes, sens dubte. No és tan difícil de trobar gent que ha tingut reconeixement i adhesió a una persona i l'ha mantingut sempre malgrat que en un moment determinat no li hagi estat favorable. Soc d'aquests: mantinc l'amistat personal amb el Jordi Pujol que vaig conèixer, independentment dels problemes personals

que ell hagi tingut en els últims anys, tot i que el Jordi Pujol polític en el seu moment no s'acabés de portar prou bé amb mi.

Creu que s'hi està sent injust ara?

Els dels últims anys són temes personals, jo en valoro la figura política i l'obra de govern, que em sembla extraordinària. Algun dia, quan hagi passat tot aquest problema i es mirin les coses des d'una altra perspectiva, s'haurà de reconèixer que la seva activitat política com a president va ser destacadíssima. De fet, les poques estructures d'estat que tenim encara, les va muntar ell, i la gent que ara el menysprea està treballant políticament sobre la base del que ell va crear.

Falten més lideratges d'alçada avui?

Enyoro els lideratges polítics, i la qualitat de les persones que es dediquen a la política, en general. Hi pot haver gent de molta vàlua, però en els inicis hi havia una gent diferent, probablement més preparada, més entregada a la seva feina, amb una actitud bel·ligerant amb l'adversari però educada. Trobo a faltar aquesta elegància política que no sé trobar en l'actitud dels polítics actuals. Ara tot són baralles, espectacles, confrontació per ximpleries, polítics que surten al Parlament ensenyant paperets, fotografies, retrats, números... De debat polític, no n'hi ha. Ha canviat molt, en aquell primer moment hi havia una gran serietat per part de tothom. Hi podia haver debats durs entre govern i oposició però sempre amb respecte i dignitat. Ara fa la impressió que tot això s'ha perdut.

Vostè militava en un partit nacionalista, un adjectiu amb connotacions avui negatives i del qual l'independentisme es desmarca. Què en pensa, de l'evolució?

És natural que hi sigui perquè les circumstàncies han canviat molt. Quan ens dèiem partit nacionalista reivindicàvem una autonomia com més àmplia millor, però no parlàvem d'independentisme perquè en aquell moment semblava impossible. Ja era molt arriscat parlar de nacionalisme i voler-ho fer evident, perquè des del primer moment vam tenir topades i problemes amb el govern espanyol i els partits espanyolistes. ERC existia però era absolutament minoritària, i a més constituïda per persones de molta edat que venien de la Generalitat republicana. I demanava l'autonomia, hauria estat utòpic demanar la independència, molt temerari, i pràcticament no ho fèiem. El nacionalisme era la màxima expressió en aquell moment, però després s'ha vist que no ha aconseguit el que pretenia, perquè l'evolució política espanyola ha portat a un tancament molt gran en relació a les aspiracions del poble català, i molta gent que no ho era, com jo, ens hem convertit en independentistes. I una bona massa de la gent que votava CDC s'ha convertit en independentista.

Cap on ha d'anar avui l'independentisme? Cap a la confrontació? El diàleg?

El diàleg no és mai sobrer, no hi tinc gaire confiança però s'ha de provar quin resultat dona, desqualificar-lo per sistema és un mal assumpte. S'ha de veure en tot cas com s'articula i quines possibilitats hi ha que doni resultats positius. De moment està fallant perquè hi ha moltes pressions, si algú allà tingués voluntat sincera de dialogar, les pressions que rebria de la resta d'Espanya i de les estructures polítiques de l'Estat serien enormes. La confrontació, si no hi ha cap més solució, serà l'única alternativa. Ara, caldrà veure com es planteja, i amb quins mitjans. Cal mantenir l'objectiu de la independència amb constància i serenitat, i pensar que no s'assolirà en 24 hores. Hi ha d'haver una direcció política i un grup de persones que hi treballin permanentment i puguin guiar cap on hem d'anar.

Vostè va ser poc temps a la Diputació però en parla molt al llibre, i molt bé. És l'etapa que recorda amb més afecte?

Sí, és la que recordo amb més satisfacció i il·lusió i que m'ha deixat més pòsit. Probablement m'hauria convingut més continuar-hi els quatre anys de mandat i aspirar a quatre més, perquè com s'ha vist quatre anys tant als ajuntaments com a les diputacions és un temps curt per tirar endavant projectes importants. M'hi vaig trobar molt bé, va ser un gran moment: el canvi de sistema, analitzar problemes, trobar solucions... Va ser apassionant, i en conservo un gran record.

De fet volia tornar-ho a ser, president...

M'ho havien promès, però al final se'n van desdir, què hi farem.

Tampoc va assolir l'alcaldia de Girona...

Sí, la primera vegada vam fer candidatura i vaig presentar-me amb ganes de guanyar, és clar. Vam ser els segons en regidors, i hauríem pogut aspirar a un pacte amb el PSC per governar junts, però a els partits van arribar a un acord per consolidar la democràcia a escala municipal a les grans ciutats i governar junts, i així ho vam fer amb els socialistes i comunistes en el primer mandat. Quan vaig entrar a la Diputació, però, em vaig apartar de l'Ajuntament, com que el meu vot no feia falta ni tan sols hi anava per evitar males relacions, com hi havia hagut anteriorment entre les dues institucions. La millor manera era que no m'hi dediqués, i la relació va ser excel·lent.

L'última etapa en l'administració van ser els deu anys al Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, on li havien promès més autonomia...

Sí, sempre hi ha gent que té por que algú vagi més endavant del que voldrien. El president m'ho va vendre d'una manera i a l'hora de la veritat va quedar una mica aigualit. Tot i així, vaig poder fer molta i bona feina i en

surto molt content. Una part del nacionalisme es nodreix de la gent de la cultura popular en sentit ampli, que continua fent molta feina, hi vaig tenir contacte molt estret i profitós en aquests deu anys, van representar molt.

El 2003 entra el tripartit i el destitueixen. No ha tingut mai temptacions de tornar?

El meu periple s'havia acabat, no calia fer més de manera directa en primera línia. Vaig mantenir les idees, i vaig participar en el que pogués, sempre a l'ombra. A més, ha canviat tant el món de la política, que ara ni que m'ho oferissin! En tenia una idea no sé si molt romàntica, que funcionava mentre m'hi vaig dedicar a primera línia, tot i que vaig descobrir flaqueses humanes que provoquen problemes, perquè potser anava massa de bona fe... Però era un ambient molt diferent; amb el d'avui no m'hi sento identificat.

k

L'entrevista sencera, a www.elpuntavui.cat

Una carrera curta

Forjat en el món sardanista i de la cultura popular, que impulsaria també anys més tard des del govern, Vidal i Gayolà va créixer en l'activisme cultural als anys seixanta i setanta a la revista Presència o a Òmnium Cultural a Girona, abans de fer un pas que llavors semblava natural cap a la política, amb CDC i Jordi Pujol. Va disputar dos cops l'alcaldia a Joaquim Nadal, va presidir la Diputació uns mesos i va ser el primer conseller de Governació i portaveu de la Generalitat. Admet, però, que el seu trajecte polític va ser més "curt" del que hauria volgut per les "circumstàncies", tot i que la seva vocació era "clara i rotunda". "El que passa és que no era gens intrigant la meua vida política, no vaig saber veure que hi havia obstacles al camí, que les persones eren com eren i que no em podia refiar de tothom", rebla. Ho exposa tot al llibre de memòries que acaba de presentar.